

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

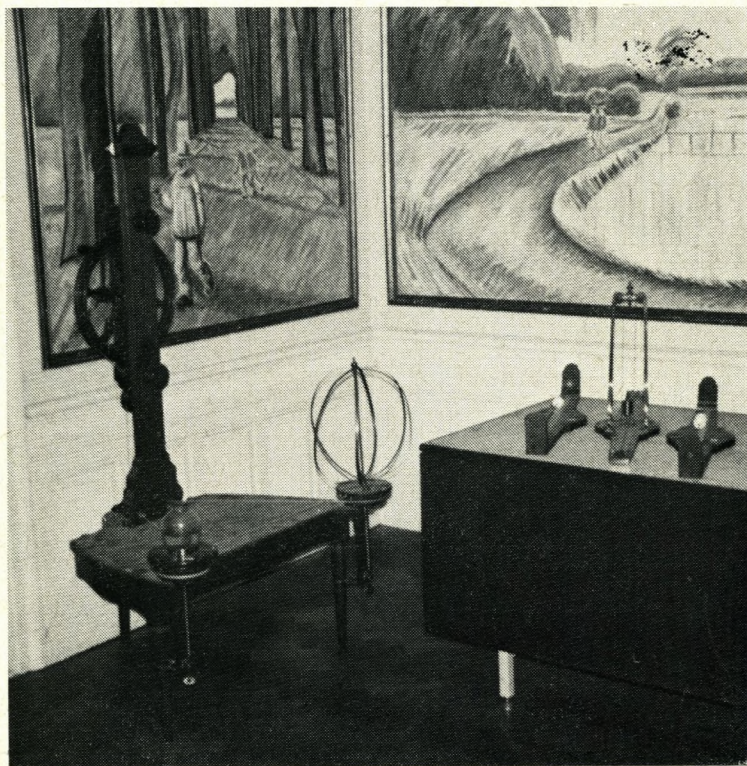
SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 64 . Nr. 9

November

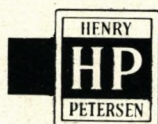
1979

Nu er der ikke så længe til, at museet på »Vænget« kan åbne officielt. Billedet viser et hjørne af havestuen med V. Haugen-Müllers (S 13) vægdekoration og nogle fysiske apparater fra Hauchs samling.

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

Storno

RADIOTELEFONER

Artillerivej 126

Telefon (01) 57 68 00

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

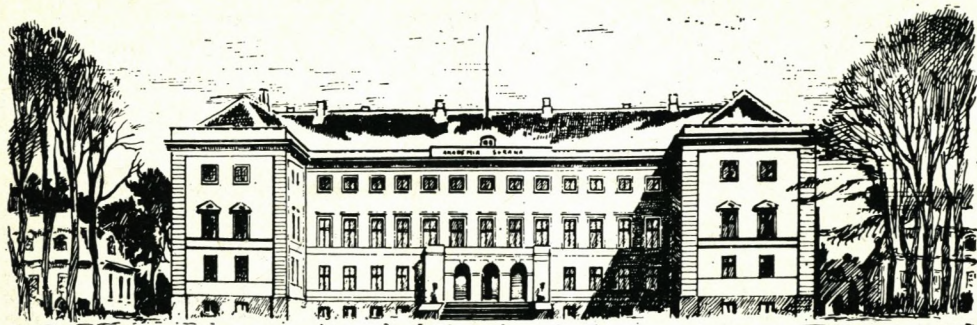
Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50

Chr. Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

NOVEMBER 1979

64. ÅRGANG

NUMMER 9

Overhofmarskal A. V. Hauchs Physiske Cabinet

Af lektor Hemming Andersen.

Det er en spændende historie, der ligger bag den samling af fysiske instrumenter, som kaldes Hauchs Samling – eller med en fornemmere klang: Hauchs Physiske Cabinet.

Adam Vilhelm Hauch fødtes 1755 som søn af en fornem familie, faderen hed »von« Hauch og var bl. a. kommandant på Kronborg. Sønnen har tilsyneladende aflagt von (selv om Ørsted stadig bruger det, når han omtaler sin ven), men har bragt navnet højere op på rangstigen alligevel. Han blev student – privat dimitteret til Universitetet – 1771 og skulle vel via en militær karriere sigte efter landets højeste administrative embeder. Han blev da også løjtnant ved Garden og deltog i

den bayerske successionskrig. Da denne holdt op, rejste han rundt i Frankrig og Tyskland og blev efter sin tilbagekomst til Danmark efterhånden kammerherre og staldmester, hvad der vist var meget fornemt.

Men han havde en hobby. Og hobbyen var naturvidenskab, navnlig den eksperimentelle.

I slutningen af 1700 tallet skete der netop en rivende udvikling i eksperimentalfysikken, efter at navnlig elektricermaskiner fremstilledes i sådanne kvaliteter, at det blev muligt virkeligt at arbejde med det nye fysiske fænomen, elektriciteten. Efter gamle kobberstik at dømme har det i de finere kredse ligefrem været selskabsunderholdning efter den celebre middag at trække gnister ud af de hvide fingre på krinolineklædte damer. Man kan næsten høre de kokette små skrig.

Men også Newtons mekanik fik sine demonstrationsapparater. Snedkerhåndværket og glasmagerkunsten stod højt, og man kan ikke lade være med at beundre de apparater, der endnu eksisterer. Deres udførelse karakteriseres bedst som kunstværker.

Vores A. V. Hauch har været en ung mand med et åbent sind og en nysgerrig natur. Han er i dette miljø blevet indfanget af naturvidenskaben på en sådan måde, at det må have været en alvorlig konflikt i hans liv enten at hellige sig sin forudbestemmelse eller sin hobby. Han har tilsyneladende valgt at hellige sig begge dele, med tre fjerdedele af tilværelsen ofret på hver del. Nu tror De måske, kære læser, at jeg ikke kan regne, men indholdet af hans tilværelse har været mindst halvanden gange normen! Han opnåede 50 års jubilæum som militærmand, blev overhofmarskal, chef for det kgl. Teater, chef for en række museer og for det kgl. Bibliotek, fik

Adam Vilhelm Hauch.

rang med Gehejme-statsministre, blev Ridder af elefanten osv. osv. og medlem af adskillige udenlandske selskaber. Og så vidt man kan læse, har han ikke haft alle disse hverv bare af navn, man har tilsyneladende røgtet dem med indsigt og stor flid.

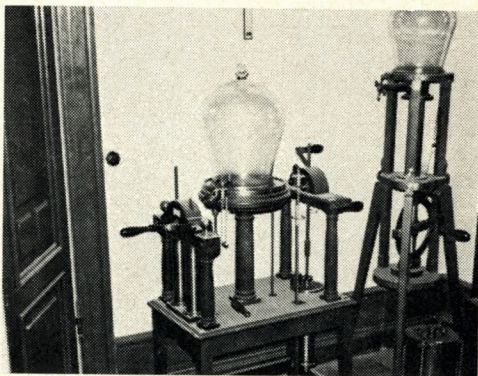
Og så havde han altså tid til også at dyrke fysikken og kemien. På et par rejser, som han foretog rundt i Europa, anskaffede han sig en del apparater, som han benyttede under forelæsninger, som han holdt i København. H. C. Ørsted omtaler disse forelæsninger med stor anerkendelse. Også af danske håndværkere lod han fremstille apparater, til dels af egen opfindelse, hvormed han foretog eksperimenter og demonstrationer. Det blev endda til et par lærebøger i fysik, som var af en sådan kvalitet, at de blev oversat til tysk.

Det »Cabinet«, som han efterhånden fik samlet, har været af formidable dimensioner. I en håndskreven »Fortegnelse over Hs. Excellence, Hr. Overhofmarskal Hauchs Samling af physicalske Instrumenter, saaledes som denne i October 1827 er til Sorø Academie afleveret« er anført ikke mindre end 745 numre!

Om hvorfor kom denne samling så til Sorø i 1827?

Som adelsmand har han besiddet godser, og på sine gamle dage har disse tilsyneladende givet ham underskud i en sådan grad, at han har givet staten sine fysikinstrumenter i pant for et lån. Da Sorø Akademi langt om længe efter branden i 1813 genopførtes, har kongen, Frederik 6., af egne midler indløst samlingen, og med Hauchs billigelse skænket denne til det nyoprettede Akademi. Man øjner her lidt korridorsnak og måske rænkespil. Ørsted var i hvert tilfælde ret forternt over, at samlingen forlod København, vel ikke mindst fordi han har puslet med oprettelsen af en polyteknisk læreanstalt og nok selv har ønsket at gøre brug af samlingen, som han ofte i sine skrifter henviser til som ganske enestående.

Den 24. november 1827 »meddeler Directionen, at Hauchs physiske Cabinet under Mechanicus Smidts Opsyn er pakket i Kasser og staar parat til Afsendelse til Sorø. Dags Dato har Forvalter Povelsen foranstaltet 5

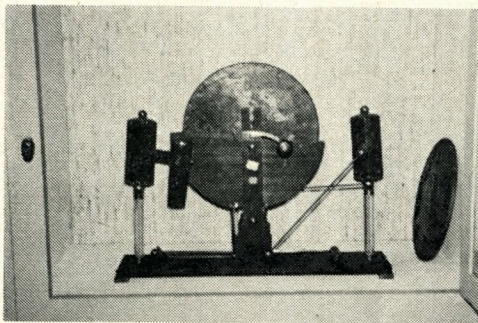
Luftpumpe.

vogne sendt til København for at hente Samlingen«. Hvor gerne havde man i dag haft en filmreportage af kortegen, der kommer gennem Klosterporten, akkompagneret af hestenes hovslag!

Samlingen opstilledes i Altansalen og den olivengrønne Sal, det nuværende lærerværelse og grønne Sal. Den blev betroet brodersønnen *Carsten Hauch*, der havde vist interesse for naturfag – navnlig zoologi – og som var lærer i Sorø. Desværre for fysikken, til held for poesien, valgte Carsten denne og svigtede hin. Man hører ikke meget om brugen af den fysiske samling i de følgende ca. 20 år, hvorimod biblioteket og den naturhistoriske samling forøges. I 1846 kommer *Frederik Johnstrup* til som docent i fysik; men det er nogle vanskelige år for den akademiske læreanstalt, og i 1848 afløses Johnstrup af adjunkt *Krarup-Hansen*. I 1849 ophæves læreanstalten, og samlingerne overdrages til Skolen, hvortil Johnstrup kommer tilbage i 1951.

Han sætter igen skik på den fysiske samling, som tilsyneladende har været lidt forsumt på dette tidspunkt. Resultatet er, at han i skolens årsskrift for 1853 kan anføre et »Katalog over Sorø Akademis Instrumentsamling«. Samtidig med udarbejdelsen af dette katalog har han flyttet de brugbare kemiske apparater over til et laboratorium i en sidebygning til Regensen, idet han har indset, at man ikke bør udføre kemiske eksperimenter i samme rum, som indeholder gode fysikapparater, idet disse derved kan lide skade. Men samlingen har som nævnt været noget medtaget, og Johnstrup får foretaget en hovedreparation af 38 apparater og har sikkert nødtørftigt foretaget adskillige mindre reparationer. 43 instrumenter blev i 1840 udlånt til Århus Realskole og senere, i 1856 overdraget Kathedralskolen i Århus på samme vilkår, det vil sige til låns.

Fysiksamlingen fandtes på dette tidspunkt stadig i de to sale, gule og grønne sal. Men da Johnstrup hvert år anskaffede nye apparater, og da han benyttede samlingen til både private videnskabelige undersøgelser og til undervisning, er der uden tvivl i denne periode

Elektricismaskine.

flyttet en del, måske af de ældste, apparater på loftet i Hovedbygningen.

Biblioteket befandt sig på Hovedbygningens første etage i den vestlige fløj. Dette flyttedes i 1860. Derved frigjordes plads, og fysiksamlingen udvidedes nu med to værelser med vinduer mod vest. Stadig passede Johnstrup samlingen, og da han i 1866 flyttede til København som professor, var samlingen i, som det hedder, fortrinlig stand.

Nu begyndte en trængselstid for samlingen. Først måtte et af de to rum afstås til læsesal for de større elever, og i begyndelsen af 70'erne inddrages det andet lokale til klasseværelse. Alle instrumenterne blev flyttet op på loftet. Her stod de, sammen med hvad tidligere var flyttet derop, direkte under tagstenene, udsat for sommerens varme, vinterens kulde, vårens og høstens fugtighed.

I 1884 skulle der være fest for Holberg, og man ventede kongebesøg i den anledning. Den grønne sal skulle bruges til festen, og fysikinstrumenterne blev derfor flyttet ind til dem, der stod i gule sal (lærerværelset) eller blev anbragt i skabe i lovsangssalen (prøvelokalet). Og de kom ikke tilbage i grønne sal igen, men stod og samlede støv og blev gnavet af tidens tand.

Johnstrups efterfølger, cand. polyt. *Eugene Ibsen*, fratrådte i 1901, og samlingen blev derefter ledet af *lektor Matthiessen*.

Det forfald, der var sket med samlingen siden Johnstrup, skulle nu standses, og der blev bygget en ny museumsbygning, hvor Priorgade og Reitzensteins Alle mødes. Den naturhistoriske samling fik stueetagen, og fysik-kemisamlingen skulle have hele førstesalen. Lektor Matthiessen fortæller, hvordan samlingen i de første år af dette sekel benyttedes til demonstrationer også for andre skoler, og han nævner en gymnasireform, der er under opsejling. Jeg citerer Matthiessen: »Nu, hvor fire Dobbelte Mellemskoleklasser, det vil sige otte Klasser og en Realklasse, skal have Fysik- og Kemiundervisning, hvor yderligere tre Gymnasieklassers natematisk-naturvidenskabelige Afdelinger skal undervises i Fysik og Kemi og drive Laboratorieøvelser i begge Fag, vil en omdannelse af Lokalerne være nødvendig. En saadan vil, hvis Bevillingsmyndighederne stiller sig velvilligt, kunne finde Sted i Sommeren 1907, altsaa umiddelbart før den ny Gymnasieordnings Ikrafttræden«.

Matthiessen nåede at gennemgå hele samlingen igen og lave et nyt katalog. Samtlige apparater har han ny-nummereret og katalogiseret med henvisninger til gammel og ny litteratur om fysik og kemi. Et fremragende katalog over hele samlingen – altså ikke blot den af Hauch skænkede, men også af de sager, der i tidens løb er anskaffet. Jeg har endnu ikke fundet nogen bemærkning om det, men det må have været meget svært for ham at se hele molevitten stuvet sammen i de to nordlige rum på »Museets« førstesal, for at der derved kunne blive plads i de øvrige rum til den undervisning, som den nye gymnasie-reform krævede. Bevillingsmyndighederne stil-

lede sig ikke velvilligt. (Det Fysiske Cabinet blev et pulterkammer).

I 1929 overtog daværende adjunkt *Nordahl Svendsen* ansvaret for fysisk Samling, og en del af Soransk Samfunds medlemmer husker sikkert adskillige humørfyldte demonstrationer under Sorøture for jubilarer og andet godtfolk under hans ægide.

Overflytningen til »Vænget«

Hvor mærkeligt det end kan lyde, så var branden på hotel Hafnia i København faktisk årsagen til, at samlingen nu synes at gå lysere tider i møde. Brandsikringskravene for offentlige bygninger, som skærpedes efter den brand, nåede også til »Vænget«, der jo siden 1927 har været alumnat for de yngste, med det resultat, at det blev for omfattende en affære at brandsikre denne bygning på en sådan måde, at den kunne tillades som ophold for så mange drenge. »Vænget« blev nedlagt som alumnat, og da kravet om bedre fysik- og kemilokaler stadig pressede på, vedtoges det at flytte museet – både det naturhistoriske og resterne af det fysiske – til »Vænget« samt at modernisere de eksisterende fysik- og kemilokaler. I efteråret 1976 pakkedes apparaterne i kasser og blev transporteret til »Vænget«; ikke med 5 hestevogne, men med een flyttevogn.

Tornerose er ved at vågne. Nationalmuseet har for bidrag fra Lyngbecks legat påtaget sig en lettere sminkning af hende, og snart vil hun igen kunne ses – næppe så meget som en aktiv ung pige i funktion, men som en smuk bedaget dame, der gerne tager mod besøg.

Naturhistorisk samling er også flyttet til Vænget og anbragt i den tidligere spisesal og på første sal. S. B. bringer i næste nummer en artikel herom af adjunkt *K. E. Koch*.

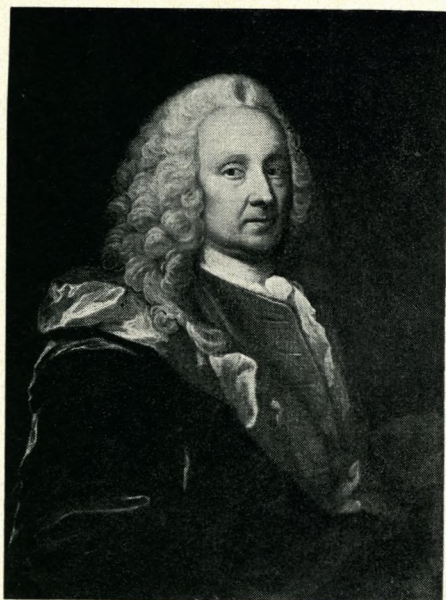
A. Kragelund:

»Holberg og Cicero«

Gads forlag 1978

Holbergforskeren og Cicerokenderen *lektor Aage Kragelund* (S 14) har udgivet ovennævnte bog, der er trykt på Carlsbergfondets bekostning, hvori der gøres rede for Ludvig Holbergs forhold til Cicero i hans bøger fra 1711–28. Lektor Kragelund har med dette værk rakt moderne Holbergforskere en hjælpende hånd og øst af sin store viden til gavn for alle dem, der ikke står på højde med Holbergs klassiske baggrund, men alligevel er interesseret i at sætte sig ind i Holbergs tankeverden, for han er stadig aktuel og har på mange måder meget at sige vor tid.

Forfatteren har skænket et eksemplar til Sorø Akademis Bibliotek, hvor den slutter sig til en lang række værker af samme forfatter i bibliotekets Holbergsamling.

*Vil du fejre min fødselsdag?
Bindende anmeldelse inden 26. nov.*

Gunnar Seidenfaden - 2000 orkideer

Gunnar Seidenfaden (S 26), 71, ambassadør, har netop været i Bern for på miljøministerens vegne at underskrive en konvention om beskyttelse af dyr og planter. Han benyttede lejligheden til at tage en afstikker til Wien for at udføre detektivarbejde i forbindelse med orkideer. Botanik har lige fra drengeårene været hans store interesse, men da han tre gange var dumpet til magisterkonferens i faget, søgte han ind til udenrigstjenesten. Men hvor han end kom hen i Østen, indsamlede han orkideer og har i dag 2.000 levende orkideer stående i Botanisk Have. Hjemme har han 8.000 i sprit. De skal på museum, når han engang er død. Han bruger sit otium til at gennemgå den enorme samling - »det er et kapløb med døden«, siger han. Han vil endnu en gang ud til Laos, Burma og Thailand for at finde nye orkideer. Der eksisterer 20.000 til 30.000 forskellige. TV's Jan Arentz har opholdt sig en uge hos Gunnar Seidenfaden for at samle stof om orkidé-samlingen. Resultatet kommer på skærmen i løbet af oktober.

Kære Jydske Soranere.

Med vemod må jeg tage afsked med de gæve jyders land og dermed også formandsposten for Jyderne. Som det vil ses andetsteds i bladet kombineres Holbergsfesten med en reglementeret generalforsamling, hvor alle har chance for at møde op med et nyt formands-
emne, og det skal blive interessant, om vi kan vælge en formand med applaus.

Holbergs 295 års fødselsdag

På Holbergs 295-års fødselsdag, mandag den 3. december 1979, er der som sædvanlig festforestilling i Det kongelige Teater. Teatret vil opføre 1. akt af Carl Nielsens opera »Maskarade« med tekst af Vilhelm Andersen (S 1882) frit efter Holberg - samt balletten »Fjernt fra Danmark« af August Bour-nonville.

Efter forestillingen er der mulighed for at samles omkring en teaterbuffet på restaurant »Brøndum«. Prisen herfor er 65 kr., hvortil kommer drikkevarer.

Medlemmer af Soransk samfund kan reservere billetter til teaterforestillingen ved henvendelse mellem klokken 18-20 til Bodil Wille Møller, Nordre Frihavsgade 84, 2100 København Ø, telefon (01) 26 30 93 eller O. Perch Nielsen, Drabæksvej 7, 3450 Allerød, telefon (03) 27 38 25. Samtidig bedes det oplyst, om man ønsker at deltage i den efterfølgende spising.

Sidste frist for tilmelding er tirsdag den 20. november. Tilmelding er bindende og kan ikke annulleres efter fristens udløb.

Enkelte soranere vil måske være nysgerrige efter min nye adresse, så jeg må hellere afsløre, at Anne og jeg efter den 25. oktober bor på »Vilhelmsborg«, 5610 Assens og har telefonnummer (09) 71 47 11.

Det har været mig en ære og en meget stor glæde at styre jyderne gennem 5 lystige år, og det skal være min kæreste pligt at takke jydske soranere for loyalitet og hengivenhed i min formandsperiode.

Jeres hengivne

Erik Sanders.

Soransk Samfunds jyske afdeling indbyder til HOLBERGFEST lørdag den 1. december. Vi mødes med ægtefæller på ROLD Stor-Kro, Rebild Bakker kl. 19 i smoking eller andet mørkt tøj. Der vil blive serveret middag, vin til middag og kaffe er inkluderet i prisen.

Årets Holbertaler er god.

Pris for deltagelse er 170 kr. pro persona (juniores - de sidste 8 år-
ange - dog 90 kr.).

I forbindelse med festen vil der blive afholdt ordinær generalforsamling, hvor eneste punkt på dagsordenen er valg af ny formand (se andet steds i bladet).

Tilmeldelse til undertegnede senest den 25. november.

Værelsetilmelding DIREKTE til Rold Stor-Kro på tlf. (08) 37 51 00, hvor en række værelser er reserveret under mærket »Sanders«.

Erik Sanders, tlf. (09) 71 47 11.

Sorø orgelfestivals 10. sæsons afslutning d. 9. sept.

Stor personlig sejr for Knud Vad (S 55) som dirigent

af Jørgen Blix

Med en storslået opførelse af Verdi's Requiem sluttede Sorø Orgelfestival i aften sin 10. sæson – og med et slag følte alle, at denne koncert løftede Sorø-festivalen op i et virkeligt format.

Efter 10 års idealistisk, eksperimenterende og utrætteligt arbejde for festivalen slog organist Knud Vad igennem den store anerkendelses lydmur med Radiosymfonikerne, Sorø-koret og Lybækker-koret og fire dejlige solister, der løftede Verdi's pragtmesse til kunstneriske højder og blev lønnet med flere minutters langt bifald.

– Jeg følte selv under koncerten, at nu kunne vi, sagde formanden for Sorø Orgelfestival- og Musikselskab, pastor Elna Bækdorf bagefter til Sjællands Tidende. Jeg følte det som et blåt stempel for, at vi kan gå i gang med store opgaver. Knud Vad kan få det til at lykkes kunstnerisk, og vi andre kan klare det praktiske.

Næste år vil vi slutte festivalen med Brahms »Ein Deutsches Requiem«, og i 1981 drømmer vi om at slutte med Beethovens 9. symfoni.

For Knud Vad var det en stor personlig sejr som dirigent. Han har hidtil gjort karriere som organist, men markerer sig nu som dirigent med en sådan intensitet, at man kan tale om en dirigentkarriere. Det var en vanskelig opgave at holde sammen på solister og orkester under de meget knebne forhold i Sorø

kirke, men han havde det hele med og i baggrunden to vel samsyngende store kor.

Lübecker Kammerchor supplerede Chorus Soranus aldeles dejligt, ikke bare ved at lægge 50 stemmer til Sorø-korets 40, men givet et forholdsvis ekstra tilskud af gode mandsstemmer.

Den unge sopran Susanne Lange, der med 14 dages varsel var sprunget ind i et af musiklitteraturens vanskeligste sopranpartier, indfriede alle forventninger. Også Else Páske sang dejligt, og de to pigers stemmer klædte hinanden – og deres Agnus. Dei var en trestjernet oplevelse.

Per Johansen lod sin dejlige bas lyde, og selv tenoren (Ole Hedegaard), der har lidt af en Uriaspost, stod stærkt i Verdi's tonevæld af musik og stemmer i sorg og fryd.

Det var en stor aften for alle dem, der har slidt for festivalen. Det var den aften, Sorø Orgelfestival blev konfirmeret og blev voksen – og det er med meget store forventninger, man ser frem til næste sæson.

Ved koncerten i aften var der 6-700 tilhørere, og det samlede tilhørerantal ved den 10. internationale orgelfestival i Sorø nærmer sig 4.000. Det er gået rask i de senere år. Igenem adskillige år havde tilhørerantallet stabiliseret sig omkring 2.000. Sidste år røg det op på 3.000 – og nu i år næsten et tusinde mere. Til lykke.

Jørgen Blix.

»Fatter« var medlem i 1888-89!

Apropos artiklen: Føniksposten 1906 i juni-nummeret af SB og notitsen i augustnummeret side 109:

Lektor O. B. Müller – »Fatter« – var medlem af soldaterkorpset, endda det første år, det eksisterede, 1888-1889, hvor han altså gik i 4.m.

Se: »Elevernes Soldaterkorps ved Sorø Skole (Akademi) 1888-1913, udgivet i anledning af jubilæumsfesten den 25. maj 1913«.

Det lille hefte (62 sider) omtaler forskellige arrangementer i tidens løb og indeholder til sidst en »statistik«, hvorefter soldaterkorpsets første chef, altså i 1888-1889, var *Mogens Muhle*, derefter nævnes fanebærere, sektionsførere, blæsere og trommeslagere, og endelig »følgende elever af 3die Kl. og 3die Real-klasse ... O. B. Müller ...«, ialt medlemstal 112.

Efterårsturen gik til Slagelse pr. jernbane, og forårsturen var en marchtur til Bromme Plantage.

»Gamle Laf« er i mit eksemplar med blyant anført som forfatteren af skriftet, til hvilket Aage Lind (S 01) har skrevet en korpsang.

Indsendt af Max Ebert (S 35).

Den næstyingste student

I rubrikken FOLK i Berlingske Tidende den 19. og 20. juni 1979 blev der »kæmpet« om pladsen som Danmarks yngste student. Alle bøjede sig for Griffenfeldt, der blev student som 12-årig; men det er andenpladsen, det gælder. Dette fik mig til at blade lidt i Soraner-Biografierne for at finde den yngste soranske student efter 1822. En lang række har kunnet sætte huen på som 16-årige, deriblandt den trofaste soraner godsejer, dr. med. & phil. *K. A. Hasselbalch* (S 1891), født 1.11.1874, der havde hele 5 soranersønner og en soranee-sønnesøn.

I dette århundrede er den yngste vel landsretssagfører *Børge Husted Andersen* (S 22), der er født 29.9.1905. Har nogen af de yngre årgange slået denne rekord?

Den yngste af alle er sikkert *Frederik Ferdinand Wendelboe* (S 1830), født 6.8.1814, og som altså endnu ikke var fyldt 16 år, da han forlod skolen som student. Hans skæbne var tragisk; han døde allerede 1835 som stur. jur.

AKR

Ingemann og romantikken et hidtil utrykt brev

Roskilde, den 13. August 1846.

Kjære Herr Etatsraad, Professor Ingemann!

Allerede for 2de Maaneder siden haabede jeg at skulde have havd den Glæde at besøge Dem i Deres Sorø, da jeg er anmodet af Justitsraad Poulsen om at bedømme det nye Orgel, men da jeg i Aftes af Ham erfarede, at det vil stunde hen til Efteraaret, inden man vil benytte sig af mine ringe Indsigter, iler jeg nu til Papiret for at tilspørge Dem (Erik Mendveds Digter), hvad De synes om en Operette (jeg mener Opera dog uden al Overlæsning af Musik og Recitativer) ---; Kunde De ei føle Dem oplagt til at glæde mig med en Udarbejdelse af Deres deilige Roman – jeg skylder at sige Dem, at jeg er skaaret for vort elskelige kraftige Norden, saa jeg tør sige Dem, at De ingen Skam skulde faa af mig ved at betro mig at componere og tolke Deres Aand. Deres »Valdemar« er nu væk. Den har W. taget, og temmelig meget forhutlet – dog skal han have været heldig (som også Componisten) i flere Momenter.

Endnu engang hvad tykkes vor elskelige Ingemann om at give en »Erik Mendved« (eller hvad Navn De behagede at tillægge) i mine Hænder? Da De selv er Digter til samme, vilde jo ingen kunde gøre dette Arbejde saa fortjenstfuld som Etatsraaden, som jo bedst Selv kan lade udeblive hvilket som helst De fandt for godt. – Dersom De nu maatte vilde behage at glæde mig med at opfylde dette mit Ønske – da var jeg meget lykkelig ved dog engang ret af Hjert at maatte kunne tumle mig i de store nordiske Former – hvorefter jeg saa længe har higet. – I Haab om altsaa at see et Par Ord fra Deres kjære Haand: om mueligt Opfyldelse af min Attraa, skulde vi da oftere mundlig og skriftlig meddele os hinandens Fædrelandshjerte, og hvor glade skulde vi da opbyde Alt for at skabe et ægte nordisk Maleri. Far vel.

Deres hjertelige hengivne

H. M. Hansen,
Organist.

Ovenstående er et brev fra domorganist H. Matthison Hansen i Roskilde til Ingemann, trykt som brev nr. 156 i »Breve til og fra Bernh. Sev. Ingemann«, udgivet af sognepræsten i Pedersborg V. Heise, Kbhvn. 1879.

Selve originalbrevet findes i den store Ingemannsbrevsamling på Sorø Akademis Bibliotek, men hvad Ingemann svarede organisten, har de få, der interesserer sig for sligt, ikke vidst. Som titlen på ovennævnte værk af Heise antyder, er brevene ordnet kronologisk, og det er tilstræbt at skabe en vis balance mellem breve til og fra Ingemann, selvom

B. S. Ingemann (tegnet af Marstrand).

der har været den vanskelighed for udgivelsen, at brevene til Ingemann er langt de fleste.

Ingemanns svar

Ved et heldigt tilfælde kan det nu oplyses, hvad Ingemann svarede på opfordringen til at skrive en operatekst til Erik Menved, og svaret er interessant, idet det viser, at Ingemann efter sin succes med de historiske romaner er klar over, at tiden nu kræver andre og yngre kræfter, »der mere lever i vor tid og sympathiserer med dens Anskuelser, når spørgsmålet er om en operatekst, som nødvendig skal kunne tiltale samtiden«.

I de 24 år, Ingemann har tilbragt i Sorø, er han kommet så meget på afstand af Københavns åndsliv, at han ikke vil følge opfordringen. Derfor: »Få fat i en af de unge poeter, i hvem ikke romantikken er udslukket (hvilket den altså er hos Ingemann!).

Akademiets Bibliotek havde den 27. september besøg af Sigurd Berg fra Musikhistorisk Museums Arkiv i København og fik overladt en foto-kopi af Ingemanns nedenfor gengivne svarbrev til domorganisten, og ved samme lejlighed desuden en række musikprogrammer fra Sorø Akademi fra tiden omkring 1850, som vi er meget taknemmelige for.

S. R.

Ingemanns utrykte svarbrev:

Höistærede kjære Hr. Organist Hansen!

Deres levende Interesse for vor nordiske Romantik og Deres lyst til musikalsk at behandle en Operatext efter min »Erik Menved«, vilde med Deres bekjendte musikalske Dygtighed være mig et stærkt Impuls til efter Deres venlige Opfordring, at levere Dem en saadan Text; men at overføre et allerede af mig bearbejdet Stof i en anden Form er mig et slags æsthetisk Umulighed, naar den første Behandling er foretaget med Liv og Begeistring.

Ideens Friskhed er derved anteciperet, og det vilde kun blive en mat Efterklang og et Slags Konstykke fra min Side; langt heller kunde jeg i Operaform behandle et andet Parti af vor Middelalder – hvis jeg i det Hele taget anseer denne Form for svarende til det historiske Æmne. Eventyret tror jeg imidlertid langt mere skikket til Operatext end det rent Historiske, og den Retning den nærværende Tids Smag har taget, synes idetmindste i den første generation at maatte henvise Digterne til ganske andre Sphærer, end den historiske Romantiks og det over alle Tidsforhold henflyvende Phantasie Rige. Saalænge det ikke lykkes mig at opdage Poesien i vor practiske statoeconomiske Tid og finde et poetisk Hvilpunkt i dens Bevægelser – vil neppe nogen større poetisk Composition af mig træde frem paa Scenen.

Jeg henviser derfor til den yngre Slægt, der mere lever i vor Tid og sympathiserer med dens Anskuelser, naar Spørgsmålet er om en Operatext, som nødvendig skal kunne tiltale Samtiden. Alvor, Følelse og Romantik, hvori jeg naturligt bevæger mig – maa nu for

en Tid træde tilbage for det blot Piquante og for den lette Spas – eller for den Pathos, der opblusser i de politiske Partikroge. Saavel for Digter som for Componist er det nu vist allermindst Tiden til at vente Sympathie for ægte romantiske Toner.

Dog jeg tvivler ikke på, at jo den gamle Phoenix vil opstige frisk og forynget af sin Aske, og jeg vil prise den Digter og Componist lykkelig, der kan udsvinge sig med den af det moderne Philisternes Askebjerg. See at faa fat paa en ung Poet, i hvem Romantikken ikke er udslukt og som har Øie for dens skjulte Foreningspunkt med vor nyeste Samtid! Den, der skal kunne levere en Operatext til vor nuværende Scene, maa vist ogsaa leve i dens Nærhed og kjende den nøie; for mig er den i 24 Aar nu en næsten fremmed Verden. Lad i al Fald Deres skønne Talent ikke feriere og lad os ret ofte høre nye smukke Toner fra den storartede Roskilde – Dom.

Med Høiagtelse
Deres hengivne
B. S. Ingemann.

En fiskehistorie uden ende

(Because it goes round and round).

af »Krudt-Peter« (Axel Müller (S 30))

En af de interessanteste bygninger jeg har haft med at gøre, er den nye »Fish Roundabout« for »California Academy of Sciences' Steinhart Aquarium« i »Golden Gate Park« i San Francisco, en af de skønneste parker i verden.

En »roundabout« har en cirkulær tank med et observationsdæk i midten, hvor man står og ser fiskene svømme rundt, altid, eller næsten altid, i samme retning mod en mekanisk frembragt strøm på 3 knob.

Før vi byggede denne, fandtes der kun to andre, begge i Japan, hvor direktøren for akvariet og arkitekten indhentede ideer til vor bygning, som er større end de to japanske.

Nogle tørre tal: bygningen er 66 fod (ca. 20 m) i kvadrat, tanken på første sal (man kommer op til observationsdækket ad en spiralrampe) er 8 fod bred og 8 fod dyb (ca. 2,5×2,5 m) med en middellradius på ca. 8 m, altså en omkreds på ca. 50 m. Og så hænger hele tanken, med de 20 tons vand, observationsdækket og et servicedæk ved toppen af tanken fra tagbjælkerne, som er understøttet af 8 søjler i ydermuren, alt i jernbeton. Byggesummen ca. 1 million dollars (1974).

Mellem tanken og observationsdækket er der plexiglasvinduer, 3 tommer tykke, for at modstå vandtrykket, og beskyttet på dæksiden af glasvinduer for at forhindre, at plexiglasset bliver ridset.

Det er en ejendommelig oplevelse at stå midt i bygningen og se de mange fiskearter og små hajer svømme rundt i deres naturlige

miljø, og man ser ofte klasser i naturhistorie få deres undervisning her, ligesom der også er stort besøg af andre, som kommer til akvariet.

Drømmen om »the white shark«

Det er akvariets højeste ønske at få et levende eksemplar af »the great white shark«, »the man-eater«, eller, som dr. John McCosker, akvariets direktør, kalder den »the Holy Grail of Ichthyology«.

John har en aftale med fiskerne i Bodega Bay på Stillehavskysten ca. 30 miles nord for San Francisco, hvor de ret ofte får en hvid haj i nettet, at de så snart det sker, via radioen underretter ham om fangsten, så han kan sende en tankvogn og bringe hajen til akvariet.

Dette skete fornylig, og hajen blev bragt ind til roundabouten. Fangsten og transporten havde dog chokeret den så meget, at den ikke var i stand til at indånde den ilt, den behøvede, så den, trods alle forsøg på at holde den i live, døde.

John har dog ikke opgivet håbet, og med et bedre samarbejde med fiskerne og med bedre transport, er han sikker på, at han snart vil få sin »Hellige Gral«.

»Krudt-Peter«.

Forfatteren er overingeniør i Cahil Construction Co. i San Francisco. *Vi kan bruge mange sådanne historier fra dagliglivet rundt om i verden.*

Send din!

Modtagne gaver til Soranerbladets drift

I den forløbne del af 1979 har 218 medlemmer, hvis navne nævnes nedenfor, indbetalt bidrag til Soranerbladets drift,

IALT kr. 9.265,-,

en støtte, som Soransk Samfunds kasserer, Soranerbladets administrator og redaktøren er meget glade for. (Listen går til den 1. august).

Poul Andersen, Henrik Elmquist, Holger Frandsen, H. S. Lindegaard, Mogens Werner, Peder Andersen, Chr. Friedrich Bruhn, Mogens Eich, Fr. Aa. Hansen, Frede Hemmingsen, C. J. Knudsen, Ejnar Thykier-Nielsen, Erik Velling, Peter Waagstein, Peer Appel, T. B. Dornonville de la Cour, Steen Beck Hansen, Harry Lærkholm, H. Schou, H. Skodshøj, Aksel Anton Albrechtsen, Finn Bundgaard Larsen, Poul Damgaard, Chr. Gerhard Lind, Erik Lind, Fritz Lorentzen, Hans Løgstrup, Svend Mogensen, K. Ellebæk Petersen, S. T. Vestergaard, Mogens Correll, Aage Danne-mand-Jensen, Svend Erik Heede, Niels Saxtorph, Erick Steenberg, Thorkild Waarst, Poul Andersen, Jørgen Degn, Dan Fink, Agner Helweg-Larsen, Ivan Kenneth Jørgensen, H. H. Scherfig-Jensen, Arne Stenby, Carsten Vagn-Hansen, F. Valeur-Nissen, Torben Andersen, Alf Brandt, Poul Drews, Finn Harlang, K. M. Heilmann, Erik Iversen, Peter Kofoed, Hans P. Mathiesen, Aage Moth, Erik Bruun de Neergaard, Anne-Merete Nielsen, Hans Jørgen Olsen, Sven Aage Pedersen, Torben Andersen, Kurt Breson, Per Just Flor-man, Stig Husted-Andersen, Peter Lovmand Hvid, Flemming Lerche, Birgit Dyhr Theil-toft, Henrik Blemmer, C. K. Lauritzen, H. Raaschou-Nielsen, Leif Waagstein, Jacob Veyhe, L. A. Balslev, Arne Blume, K. E. Brendstrup, Aage Christiansen, E. Kringel-bach, Erling C. Krog, Th. Mayntz-Clausen, Robert Nørgaard, Hans K. Rømer, M. Wittu-sen, Ebbe Carlsen, Jørgen Dam, Hans Birk Larsen, Ib Refn, Sv. Aa. Vistisen, F. Efsen, Mikkjal Arnason Helmsdal, Jøgván Johansen, Mogens Kongsted, Vilhelm Magnussen, Ingrid Kirstine Nielsen, Erik Hammerich Damm, Dan Gunnar Diemer, P. E. Grønbech, Kim Sverre Hansen, Carsten Jepsen, Sven H. Kalkau, Ja-kob Krarup, Arne Krog, A. Lundgaard, Tage Møller K. W. Rasmussen, Jørn Borchert Si-monsen, L. Stubbe-Teglbjærg, H. Bastrup, A. E. Christensen, Peter Christiansen, Flemming Ejlersen, Erik Hoppe, Jørgen Olsen, Niels Henrik Roug, Trygve Samuelsen, Lars Sko-venboe, Torkild Toftager, Steen Danielsén, Ole Høj Hansen, Aage Krebs, Erik Palm Pe-tersen, Frode Sand, Carl Emil Skjerbek, F. Sodemann, Palle Taarnhøj, Fred Andersen, Chr. Fredtoft, K. Bjørn Jensen, Olaf Krog-Meyer, Kaj Lindschouw, Morten Kjærsgaard Nielsen, Poul Nielsen, S. B. Rasmussen, B. V. Andersen, Svend Aage Christensen, Kay H.

Clausen, Finni Frederiksen, Poul Albrecht Gjørup, Einar Krog-Meyer, Poul Liebe, Hen-rik Lund, Ole Mitens, Jørn Bodholdt Olsen, Knud Palm-Nielsen, Hans Henrik Poulsen, Peter Martin Ravn, Søren Stausholm, Hans Visborg, Mogens Als-Nielsen, Fritz Andersen, M. Deichmann, Niels Helleris, Gunnar Holm-Petersen, Axel Holst, Dan Ibæk, Steen Juul-Møller, Steen Th. Jørgensen, Mogens Kleven, Iwan Krasilnikoff, K. Kongshøj Kristensen, Henning Lund, Niels Erik Løgstrup, Per Møl-ler, Sigurd Møller, Ruth Olsen, Kjeld Rønhof, W. Scherfig, Hans Schultz, Jørgen Graham, Bent Hagemann, Carsten Hjøllund Hansen, Svend Erik Hansen, Søren Raaschou, J. I. Raa-schou-Nielsen, O. Simonsen, H. Thranow, Nicolai Thron, Inger Jensen, Poul Chr. Kann, Erik Kliim-Hansen, Vinnie Larsen, Steen Thie-le, Knud Jørgensen, Benny Karms, Jørgen Loller, Søren Waarst, Ole Fuglede Christen-sen, Erik Mayntz Kierulff, Poul Larsen, Vil-helm H. Varming, Claus Grønne, Leif Kofoed, Torben Rosendal, N. Thiele, Jens Jacob Thom-mesen, Søren Berg Jensen, H. H. Kofoed-Johnsen, H. Molin, Aage Madsen, Thyge Winther-Jensen, Fl. Starcke, Jens Dreyer, Fritsche Paaske, Jørgen Molde, Seyer-Hansen, Mogens Bach, Sv. Gram Jensen, Erik Ras-mussen, Peer Kornbeck, Bodil Wille Møller, Ib Lütkemeyer, Ebbe Nybroe, Peter Taarnhøj, Lasse Jacobsen, Poul Hallenberg, Rita Høj-holdt Hansen, Per Fischer Paaschburg, P. B. Schmidt, S. Segel, Richard Lorenz Thomsen, Imanuel Lindgren Christensen.

Soranerfrokosten i Frederiksberg Rådhuskælder

d. 4. oktober

Det var et meget beskedent fremmøde, kun 10 ialt; det har måske noget at gøre med, at der om kun 10 dage skal være årsfest, men det var lidt trist for restauranten, der havde dæk- ket op til en 25-30 stk., og for Koktvedgaard (S 52), der var indbudt som taler, og hvem formanden overtalte til at gemme talen til en anden god gang. Så vi satte os bare ned ved eet fælles bord og lod snakken gå - det lyk- kedes som altid!

Tårnhøj (S 37) bød velkommen og udbragte et leve for skolen, men vi afstod fra at synge. Først til sidst spurgte Krog-Meyer (æres- og R 09), om hvordan det gik med »Frederik II-sagen« nu til skolens sig tilstun- dende 400-års dag. Man diskuterer i besty- relsen, hvad formen mindet skal have: alt fra en sten med »et halshugget hoved« til en vandkunst(!) eller en sportshal. Man vil sta- dig gerne have forslag, også fra udøvende kunstnere. Her ved frokosten blev vi enige (Fortsættes side 143).

Sladderhullet Sorø anno 1841

Af kordegn Otto Vilh. Sommer (S 37).

I de sidste to år, jeg var i Sorø, boede jeg Johnstrupsvej 6 hos tidligere godsinspektør Hans Wendt (1862–1944) og frue Nitetis født Kjerulff (1877–1952). Det regnedes med rette for at være et godt sted at bo. De havde to sønner, der begge var studenter fra Herlufsholm, hvortil de var sendt fra Hørbygård ved Holbæk flere år før, man lagde op og bosatte sig i Sorø.

Inspektør Wendt havde imidlertid såvel en fætter som en farbror, der var soranere. Fætteren var skovfoged under Sorø Akademis 1. skovdistrikt, forstkandidat *Jens Peter Groth Wendt* (1847–1911), og farbroderen – og det er ham, der har interesse i denne forbindelse – var *Carl Martin Wendt*, født den 11. november 1823 i København, og død formentlig af tuberkulose den 23. marts 1843 i Sorø, da han var elev i skolens VI klasse. Han havde været elev på skolen i fem år, var digterisk begavet og efterlod sig mange digte, hvoraf jeg har en afskrift af det nedenstående, som her gengives med bibeholdt retskrivning:

Mel.: *Kennst Du das Land, wo die Citronen blühen?*

Kjender Du Sorø, det store Sladderhul,
Skjøndt dog saa lille, det meer dog har end
Guld.

Tre Sladdersøstre voxte der af Jord,
Kaffekopper tømte de siddende over Bord.
Sladren da ret vanker fra Mund til Mund,
Alle vi passere der maa vores Rund.

Først i Troppen sidder *Dorthe Hassenfeldt*,³⁾
Her hun præsiderer, ist recht aus der Welt.
Hun os alle skjærer over samme Kam,
Faaret til hun hyller i en Ulvehalm!
Næst ved hende sidder *Søsteren*⁴⁾ saa bold:
»Drik dog Kaffe Dorthe ellers bli'r den kold«.

Undskyld kjære Læser, Luften bli'r lidt raa,
Men Du dog følge over Gaden maa;
Her i det store hjortske Hus Du seer
Den søde *Pauline*⁵⁾ saa nydelig sig teer.
Kaffe ei hun bruger for at gjøre Nar,
Hun det gentilere Publicum kuns har.

Sluddren og Sladdren vandrer Byen rundt,
Før Barnet fødes, veed man det er sundt.
Sande Pinsler Sorø har frembragt,
Mange prophetiske Aander der er vakt.
Alting vides forud og er ei betænkt,
Tre gange Madsen⁶⁾ blev i Sorø hængt.

Noter:

¹⁾ Realeksamen 1866. Soraner-biografier 1822–1900, s. 214.

²⁾ Soraner-biografier 1822–1900, s. 79, hvor et vemodigt digt til vennen senere kaptajn Carl von Holck (1823–85) er gengivet.

³⁾ Martine Caritte Dorthea Hassenfeldt (1807–77) var datter af forstkasserer og materialforvalter ved Sorø Akademi Cecilianus Nicolaus Hassenfeldt (1759–1830) og hustru Ane Marie Hansen (1773–1861), der var skolens første sygeplejerske 1826–61. Dorthe Hassenfeldt var på digtets tid husbestyrerinde for sognepræsten, dr. theol. Mogens Sommer (1762–1848), der boede på Storgades østlige side. Hun blev senere medhjælper hos moderen på skolens sygehus og afløste hende og var sygeplejerske til 1872. Soraner-Bladet 1945, s. 49 f. og 68.

⁴⁾ Marie Noline Cathrine Hassenfeldt (1818–51) var før sit ægteskab moderens medhjælper på skolens sygehus, der da havde til huse i den nedrevne pavillon modsat Ingemann's Hus. Hun blev 1847 gift med soraneren, real-skolelærer i Nexø, sidst lærer ved Lyngby Seminarium og organist i Grenå, cand. phil. Ivar Peter Bentzen (1824–1908). Soraner-Bladet 1945, s. 68 og Soraner-biografier 1822–1900, s. 79.

⁵⁾ Den ansete kritiker og skolemand, lektor ved Sorø Akademi, professor, dr. phil. Peder Hjort (1793–1871) boede i Herrernes Gård på Storgades vestlige side. Hans ældste datter Marie Pauline Hjort var født i Sorø den 4. oktober 1825 og døde som landets ældste kvin-

de den 5. april 1930 på Diakonissestiftelsen. Hun tog i 1853 til New York til sin onkel, konsul Harald Chr. Døllner, og boede senere i Boston. Omkring 1902 vendte hun tilbage til Danmark. Før sin 104-års fødselsdag blev hun interviewet af B.T., der bl.a. stillede hende det fjollede spørgsmål, hvordan hun var blevet så gammel, hvortil hun svarede, at det vidste hun virkelig ikke, men hun var altid gået tidlig i seng, havde sovet på en hård madras og havde aldrig nydt kaffe, spiritus eller tobak. M.h.t. kaffen er der fin overensstemmelse med digtets tredje vers. Pauline Hjort blev begravet på Sorø kirkegård. Soraner-Bladet 1929, s. 76 f.

⁶⁾ Hvem er Madsen? Er det en talemåde, eller havde Sorø en tyveknekt, der hed Madsen omkring 1841? Forslag til en forklaring modtages gerne.

Alt roligt i «Shipkapasset»

Johan de Mylius (S 63) og hans kone Marianne Vollerup udgiver ca. 1. november på Lademanns forlag en usædvanlig erindringsbog om hans bedstefar Einar de Mylius' erindringer fra den russisk-tyrkiske krig 1877–78 og fra hans 21-årige ophold i Rusland. Erindringerne er skrevet i begyndelsen af 1920'erne og udgives med talrige illustrationer, deriblandt en række tegninger af scener fra krigen, der er lavet af ukendte russiske soldater formentlig underofficerer, der deltog i den krig, der i dag kendes fortrinsvis fra mundheldet: »Alt roligt i Schipkapasset«.

Nekrolog

FREDERIK CARL CHRISTIAN von HAVEN

14. maj 1883–9. oktober 1979

Familien von Haven finder man i den soranske historie allerede i 1702, da to sønner af generalbygmester Lambert von Haven (1630–1695), *Christian Frederik* og *Peder Nicolai v. Haven* blev optaget på Sorø Akademi. Om dem kan man læse i Soraner Biografier 1584–1737 (1978). Generalbygmesterens nevø, sognepræst Frederik Christian v. H. (1665–1739) havde sønnerne Peder v. H. (1715–1758), der blev professor i teologi på Sorø Akademi, og sognepræst Lambert v. H. (1695–1738), der var far til soraneren *Frederik Christian v. H.* (1727–1763), der deltog i og døde på den ulykkelige ekspedition til Arabien, så ypperligt beskrevet af Thorkild Hansen i bogen »Det lykkelige Arabien« (1962).

Det kan også nævnes, at teologiprofessorens datter Anne Marie v. H. (1750–1826), der blev gift Riber, boede på Tersløsegaard 1810–26 som »sikkerlig enke«; se skriftet »De skikkelige Enker på Tersløsegaard« (1978). Hendes bror, sognepræst på Odden, Elias Christian v. H. (1754–1813 var oldefar til ovennævnte soraner, der nu er død, 96 år gammel, og til hans bror *Elias v. H.* (R 1903), der døde 1961 i USA.

Om *F. C. C. von Haven* (S 1903) kan man læse i Soraner Biografier 1901–1960; han var i 34 år bibliotekar i Patentdirektoratet, hvor han gennemrationaliserede registreringen af patentlitteratur.

Han omfattede sin gamle skole og alt soransk med stor interesse og hengivenhed og besøgte ofte Sorø. På sine gamle dage havde han planer om at skrive en længere artikel om sine 7 år på skolen, men svagelighed forhindrede planens udførelse. Han var særdeles belæst på mange områder og fulgte til det sidste med i dagens begivenheder verden over.

I over 40 år har Helga Nielsen, født i Sorø 1910, været ham en god og trofast veninde, med hvem han kunne dele alle sine soranske interesser.

A. Kann Rasmussen.

C. C. HOFFGAARD (1917)

5. februar 1901–29. august 1979.

C. C. Hoffgaard tog realeksamen fra Sorø Akademis Skole i 1917. Om hans karriere ind-

til 1970 kan man læse i Soraner-Biografierne. Gennem 40 år var han knyttet til Skandinavisk Henkel A/S i København, sidst som direktør, og han var den drivende kraft i stiftelsen i 1966 af Henkel-Prisen, der hvert år er blevet uddelt til en dansk skuespillerinde til minde om det store forbillede Johanne Louise Heiberg (1812–1890).

Blandt Hoffgaards mange interesser var den største sikkert den, der omfattede fru Heibergs verden. Han stiftede i 1970 Heiberg-Selskabet og sidste år en ny Heiberg-Medalje, som han i efteråret overrakte dronning Margrethe sammen med en ny bogudgave af »Elverhøj«. Han var formand for Heiberg-Selskabet 1966–78 og tillige leder af P. Brøsts private bymuseum på Christianshavn ikke langt fra Søkvæsthuset, hvor fru Heiberg havde sit hjem i mange år.

Også Sorø og Soransk Samfund havde Hoffgaards store interesse. Han var medlem af bestyrelsen 1960–65 og administrator af Soraner-Bladet; men hans største indsats for det soranske er sikkert de mange interviews han havde med tidligere lærere og elever, og som alle blev optaget på bånd. De er af stor interesse og vil, efterhånden som tiden går, blive værdifulde klenodier også for historikere og andre udenfor de soranske kredse. De befinder sig på Sorø Akademis Bibliotek. Nogle af dem har været gengivet på tryk i Soraner-Bladet.

Hoffgaard var en meget vidende og vidtfavnende personlighed, der altid var positivt optaget af kulturelle forhold til gavn for hele det danske samfund, og han var en god kammerat. Jeg tænker på ham og hans hustru, der døde 2. oktober 1978, med stor taknemmelighed for fornøjeligt og for mig særdeles udbytterigt samvær i de første år af min formandsperiode – og mange andre vil tænke ligeså.

C. C. Hofgaard har ikke levet forgæves!

A. Kann Rasmussen.

Soranere ude i den store verden

Vi, der holder til i den hjemlige andedam, trænger til at få friske pust og inspiration udefra. Hver på sit sted oplever I noget, som vi gerne vil høre om.

Som et godt eksempel kan fremhæves Krudt-Peters artikel på side 137.

Bladets læsere venter også stadig på at høre nyt fra Handlos'erne i Australien.

Gør alvor af det og skriv!

Red.

Nybrud i den katolske kirke

Berlingske Leksikonbibliotek, 170 sider, 58 kr. Lektor Oluf Bohn, der selv er katolik, giver en redegørelse for, hvad der er sket i den katolske kirke siden det store vaticankoncil i 1960'erne, der betød en modernisering og åbning ud mod omverdenen og de andre kirkesamfund. Han gør status over, hvad der er nået af fremskridt og nævner også områder, hvor den konservative modstand har været for stærk. Bogen anbefales af sagkyndige anmeldere både til undervisning og selvstudium som en sober redegørelse for katolicismens nuværende stade.

»Hundegården«

der tidligere har været omtalt som faldefærdig og i det sidste halve år har henligget som en ruin, efter at en del af taget var faldet ned, er nu nedrevet, og grunden ryddet. Hvad der siden skal opføres på grunden, vides ikke, men i første omgang skal Nationalmuseet have lov til at grave der for muligvis at finde benediktinerkirkens fundamenter på stedet. Efter gammel tradition byggede benediktiner-munkene på højtliggende steder og cistercienserne på lave og ydmyge pladser. I gamle dage for 100 år siden troede man, at benediktinerkirken havde ligget øst for klosterporten i de skolesøgende elevers cykelgård, men den tanke er forlængst forladt, og meget tyder på, at kirken må have ligget urørt i over 100 år efter, at den nuværende klosterkirke var bygget, for først ca. 1280 blev de ældre Hvidegrave flyttet til den nuværende kirke, og det må betyde, at den gamle kirke først er blevet revet ned på den tid. Når den gamle kirke har stået så længe, må man formode, at den har været en stenbygning, og derfor er der nok tydeligere fundamentrester, end hvis det havde været en træbygning med syldsten. Der er forøvrigt fundet nogle münkegrave af frådsten, ikke tegl, hvilket tyder på, at de er ældre end 1150, og disse graves beliggenhed tyder på en kirke i nærheden, og endelig er det den eneste højde på Akademiterrænet, så der skulle være gode muligheder for at finde noget spændende der.

Måske skal der opføres en bygning på Hundegårdens plads som opholdsrum for skolesøgende elever i fritimer, men det ligger et stykke ud i fremtiden.

Soraner bliver vicebiskop i Grønland

Landsprovsten i Grønland *Jens Christian Chemnitz* bliver i forbindelse med den grønlandske kirkes overgang til hjemmestyret den 1. januar 1980 vicebiskop i Grønland. Han vil formentlig blive bispeviet i Godthaab den 17. februar 1980. Biskoppen i Københavns stift Ole Bertelsen meddeler, at der ved et møde i Den grønlandske Kirkesag er blevet bevilget 10.000 kr. til hjælp til anskaffelse af et bispekors og en bispeåbe til den nye vicebiskop. Jens Christian Chemnitz er søn af førstepræst Jens Chemnitz og Ingrid Elisabeth Nielsen. Han er student fra Sorø 1955, blev cand. theol i 1961 og sognepræst i Holsteinsborg i 1962 og i Scoresbysund, og han var derefter i nogle år sognepræst i Hårlev-Varpelev og blev derefter landsprovst i Grønland den 1. oktober 1973. Vi kan glæde os over, at vi får et nyt medlem af bispekollegiet nu, da Thyge Kragh går af. Chemnitz skulle have holdt rustale ved årsfesten i år, men blev forhindret, men så kommer han nok næste år.

Som det dog kan siges!

Frederik den Femte kom på Danmarks trone i 1746, og kongeskiftet blev hilst med almindelig glæde af befolkningen. Teatret genåbnede, og åndslivet fik lettere vilkår, end det havde haft under Christian den Sjettes pietiske periode.

Ved sin død i 1766 var Frederik den Femte et legemligt og sjæleligt vrag, kronisk alkoholist.

Men han havde underskrevet fundatsen for det genoprettede Sorø Akademi i 1747, og det er uden tvivl det eneste, der tæller for Reitzenstein!

REDE

Den 30sten Nov. 1776 bei Aufsetzung der Büste des höchstseligen Königs Frederick des Vten des Stifters der Ritter-Academie zu Sorøe. Gehalten von W. V. C. von Reitzenstein.

Hochwertheste Anwesende!

Der er forhåbentlig ingen her til stede, som ikke vil godkende en handling, hvis formål er en erindring til ihukommelse af vor uforglemmelige og i sin aske endnu tilbedelsesværdige kong Frederik den Femte's højagtelse og kærlighed.

Mine tro venner!!! Da det blev bestemt, at holde denne lovprisning- og mindetale for den herlige opretter af det herværende Ridder-Academie, så ville ikke alene erindringen om hans kongelige dyder og så fortræffelige egenskaber være utallige, men mine udtryk ville tillige være for svage til at beskrive en så elskelig monark og skildre en så sand meneskeven efter fortjeneste.

Nok derom! Du, tilbedelsesværdige Frederik, Du, som i dit berømmelige liv med al ret fortjente navn af den bedste konge, og dér, hvor du nu er, nyder den for de gode konger bestemte belønning, Dig er i vore hjerter oprejst et uforglemmeligt mindesmærke om den kærlighed og højagtelse, som jeg og vi alle nærer, ja! dine velgørninger forpligter os til stedsvarende taknemlighed.

Mine venner! Det har længe været mit ønske at få en ret vellignende afbildning af den højstsalige konge til minde om denne store stifter og velgører, og at kunne tilføje de her værende billeder af vore konger af Danmark et sådant minde.

Jeg må her offentligt berømme, at opfyldelsen af dette mit ønske er sket fyldest takket være den berømte og færtjenstfulde Herr professor Wiedewelt's bestræbelser og fortjenester! *Hér* står altså dette billede på sit bestemmelsessted og for vore øjne.

Lad os hver eneste gang vi ser på denne så vellignende buste tænke på den velædle stifter af dette Ridder-Academie, med den taknemlighed, ærbødighed og kærlighed, som vi er kong Frederik den 5. skyldig.

Alle vore bestræbelser må alene tjene det hovedøjemed at handle i overensstemmelse med vor uforglemmelige stifters hensigt, og pligtmæssigt bidrage af al vor evne til dette Ridder-Academies blomstring og berømmelse.

In memoriam

KRISTEN JUST RAHBK (S 1910)

Fhv. lektor ved Sankt Jørgens Gymnasium, dr. phil. Kristen Just Rahbek er død, 87 år. Just Rahbek, blev doktor som den hidtil ældste dansker, der har opnået titlen. Just Rahbek, der boede i Hareskovbo, Bagsværd, fik i 1971 – 79 år gammel – antaget en afhandling om dansk militærpolitik 1815–1848 ved Århus Universitets humanistiske fakultet. I den meget fyldige afhandling med mange nye synspunkter påviste han, hvordan København og Sjælland lå åben og forsvarsløs over for stormagterne. K. Just Rahbek, der blev cand. mag. i 1918, var i flere år lærer ved officersskolen, og i 1931 blev han tillige adjunkt på Schneekloth's Skole. Året efter kom han til St. Jørgens Gymnasium, hvor han blev lektor i 1941. Da han tog sin afsked i 1958, kunne han helt hellige sig sin litterære og historiske interesseområde. Han har udgivet en lærebog i moderne historie, desuden Johanne Louise Heibergs breve og erindringer samt A. F. Kriegers, Monrads og P. Vedels brevveksling. I samarbejde med andre har han bidraget til andre lignende udgivelser.

Vinterkoncerterne

i efteråret 1979 i Sorø kirke

Onsdag den 7. nov. kl. 20: Samtlige orgelværker af J. S. Bach nr. 4, ved Knud Vad.

Onsdag den 21. november kl. 20: Samtlige orgelværker af J. S. Bach nr. 5, ved Knud Vad.

Søndag den 2. december kl. 16,30: J. S. Bachs kantate nr. 62 til 1. søndag i advent: »Nun komm, der Heiden Heiland«.

Onsdag den 19. dec. kl. 20: Menighedsrådets julekoncert med Chorus Soranus, dirigeret af Knud Vad.

Soranske dødsfald

SVEN KABELL (1920)

11. marts 1902–26. september 1979

SVEND HANSEN (1911)

17. november 1898–16. sept. 1979

HANS BECH (1910)

20. februar 1894–12. oktober 1979

KRISTEN JUST RAHBK (S 10)

2. august 1892–4. oktober 1979

(Fortsat fra side 138)

om, at vi godt kunne begynde at sende bidragene ind, for der skal bruges et 6-cifret beløb.

Da andre 7 var: Dégn (R 21), fru Boserup (S 22, Lyngby), Rantzau (R 37), Saxtorph (S 40), Bodil Wille Møller (S 66), Salling (S 73) og Dalgaard (S 78).

N. Sx.

Fødselsdage i november

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag november -79:

1. Mejeriejer Carl Emil Kragerup (f. 1909), Østerled 26, 4300 Holbæk.
3. Ph. d. Per Suhr Henriksen (f. 1929), Scandinavian Dept., University of Washington, Seattle, Wash., USA.
4. Major Helge Ernst la Cour (f. 1919), Klintevej 6 A, 5935 Bagenkop.
4. Tandlæge Kristen Danckert (f. 1919), Puggaardsgade 18, 6760 Ribe.
4. Fru Ellen Tvergaard (f. 1909), Heisesvej 2, 4180 Sorø.
5. Bankfuldmægtig Aage Andersen (f. 1904), Skjalm Hvidesvej 1, 4180 Sorø.
6. Lektor, cand. mag. Torben Juncker (f. 1929), Virum Stationsvej 174, 2830 Virum.
6. Fru Laura Kamphövener (f. 1899), Snarevad 7, 6200 Åbenrå.
7. Forpagter, ingeniør Henrik A. Bogensee (f. 1919), Reerslevvej 83, 4450 Jyderup.
9. Direktør Claes Kristensen (f. 1929), Rua Georg Lucas, 474 Rio do Sue S. C., Brazil.
13. Direktør, cand. jur. Poul Eigil Vissing (f. 1909), Fredheimsvej 2, 2950 Vedbæk.
14. Forskningsbibliotekar, mag. art. Christiaan Glenstrup (f. 1929), Mosevej 45, 2860 Søborg.
14. Ingeniør Aage Møller (f. 1894), Vigerslevvej 267 A, 2500 Valby.
17. Lærer Jais Jensen (f. 1929), Søgårdsvej, 5750 Ringe.
17. Seminarielektor Kai Kongshøj Kristensen (f. 1919), Nibevej 5, 6700 Esbjerg.
23. Redaktør Werner Hessenschmidt (f. 1919), Kronprinsesse Sofies Vej 40, 2000 København F.
29. Lærer Knud Andersen (f. 1929), Sønderdalen 16, 2860 Søborg.

Memo

Der er *ikke* nogen indbudt taler til frokosten den 1. november, men den 6. december kommer *Per Sørensen* (S 51), der i flere år har foretaget arkæologiske udgravninger i Thailand og fortæller om dette spændende arbejde.

Redaktøren beklager, at oktobernummeret først kom ud til medlemmerne en uge efter, at det var afleveret til postvæsenet.

Red.

MEDLEMSKONTINGENTET

er for 1979 fastsat til kr. 60,00; for juniormedlemmer (fra og med årgang 1972) — samt for medlemmer, fyldt 67 år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2880 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Sverige, Finland og på Island fremsendes fortrykte girokort. Medlemmer bosat i det øvrige udland, bedes tilsende os en check trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner (det koster ellers Samfundet d.kr. 15,00 at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

ADRESSEFORANDRINGER

meddeles til kassereren!

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2600 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

Direktør, cand. jur. Svend Clausen
(Soransk Samfunds næstformand)
Amaliegade 21 A, 1.
1256 København K
(01) 13 51 05, (03) 19 12 35

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18—19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri ApS

Alleen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Hvorfor nøjes med en almindelig pilsner, når du kan få en Faxe Fad til samme pris.

JEG ER
UPASTEURISERET.

Samme mængde og styrke som almindelig pilsner- og samme upasteuriserede kvalitet som Faxe Fad på dåse.

FAXE
BRYGGERI

-leverandør til det danske folk.